

Toekomstvisie Tiel 2040

Stad en dorpen in balans

Toekomstvisie Tiel 2040

Stad en dorpen in balans

Inhoud

Voorwoord	3
1 Over deze Toekomstvisie	4
2 Tiel: een gemeente met unieke kwaliteiten en grote uitdagingen	8
2.1. Kwaliteiten van Tiel	8
2.2. Uitdagingen van Tiel	11
2.3. Conclusie	16
3 Centrale opgave: stad en dorpen in balans	17
4 Uitwerking vier beleidsthema's	19
4.1. Leefomgeving	19
4.2. Vitale Stad	22
4.3. Mens & samenleving	25
4.4. Veiligheid & leefbaarheid	27
5 Realisatiestrategie	29
Bijlage: opbrengsten participatieproces	33

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt de **Toekomstvisie Tiel 2040**. Deze visie sluit aan op de visie uit 2019, die toe was aan vernieuwing. De wereld verandert immers snel. Dat vraagt om een helder toekomstbeeld voor Tiel die inspeelt op de maatschappelijke opgaven van nu.

Tiel heeft veel om **trots** op te zijn: een mooie ligging aan de Waal, een historische binnenstad en sterke voorzieningen zoals het Ziekenhuis Rivierenland, Theater Agnietenhof en ROC Rivor. Ook onze dorpen Wadenhoijen, Kapel Avezaath en Zennewijnen bieden een fijne woonomgeving, dichtbij natuur én stad.

Tegelijkertijd staan we voor grote **uitdagingen**. Er is sprake van sociaaleconomische problemen, een kwetsbare bevolkingssamenstelling en een beperkt woningaanbod. In sommige wijken staat de leefbaarheid onder druk. We constateren dat onze gemeente uit balans is.

Onze centrale opgave is helder: **werken aan stad en dorpen in balans**. We zijn ambitieus en hebben grote plannen voor de toekomst. Daarbij geloven we in de kracht van samenwerking en initiatieven uit de samenleving. Zonder samenwerking met andere partijen kunnen we onze ambities namelijk niet realiseren.

De kracht van Tiel reikt verder dan onze stadsgrenzen. We staan midden in regio Rivierenland – een regio van rivieren, natuur, fruit en historie. Als **centrumgemeente** bieden we voorzieningen voor de hele regio, terwijl onze buurgemeenten zorgen voor de draagkracht die nodig is om deze in stand te houden. Samenwerking is daarom essentieel: we delen de lusten én dragen samen de lasten. Zo versterken we elkaar en maken we meer mogelijk dan ieder voor zich.

Deze toekomstvisie schetst daarom niet alleen ons gewenste toekomstbeeld. Het is ook een uitnodiging aan iedereen die mee wil bouwen aan Tiel: inwoners, ondernemers, organisaties, provincie, rijk en andere partners. Daarover gaan we de komende jaren graag met u in gesprek. **Samen maken we de toekomst van Tiel!**

Namens het gemeentebestuur,

Burgemeester José van Egmond

1. Over deze Toekomstvisie

Tiel is een mooie stad om te wonen, werken en bezoeken. Met haar historische karakter, centrale ligging en sterke voorzieningen heeft Tiel alles in huis om aantrekkelijk te blijven. Tegelijkertijd zijn er grootstedelijke uitdagingen op het gebied van wonen, veiligheid, economie, zorg en welzijn. In deze Toekomstvisie Tiel 2040 staat hoe we daarmee omgaan en waar we naartoe willen.

Koersvast met nieuwe accenten

Deze visie bouwt voort op de Toekomstvisie uit 2019. Sindsdien zijn er stappen gezet om de openbare ruimte, binnenstad, economische speerpunten en het sociaal domein te versterken. In deze nieuwe Toekomstvisie voegen we een vierde thema toe: veiligheid en leefbaarheid. We blijven vasthouden aan de ingezette koers, maar voegen nieuwe accenten toe die passen bij de ontwikkelingen van nu.

Kapstok voor beleid en samenwerking

De Toekomstvisie is het overkoepelende kader voor de ontwikkeling van Tiel richting 2040. Dit kader met richtinggevende keuzes is nodig om resultaatgericht te werken aan onze ambities via beleid- en uitvoeringsplannen. De visie is ook een uitnodiging aan inwoners en partners om samen te bouwen aan de toekomst van Tiel.

Samenhang met andere visies

Deze Toekomstvisie is de kapstok voor andere visies en plannen, zoals de verplichte Omgevingsvisie waarin we onze ambities voor de leefomgeving verder uitwerken en die uiterlijk 1 januari 2027 klaar moet zijn. Ook visies en meerjarenplannen zoals het Programma Sociaal Domein, het Integraal Veiligheidsplan en de uitwerking van de Schaalsprong vallen onder deze Toekomstvisie.

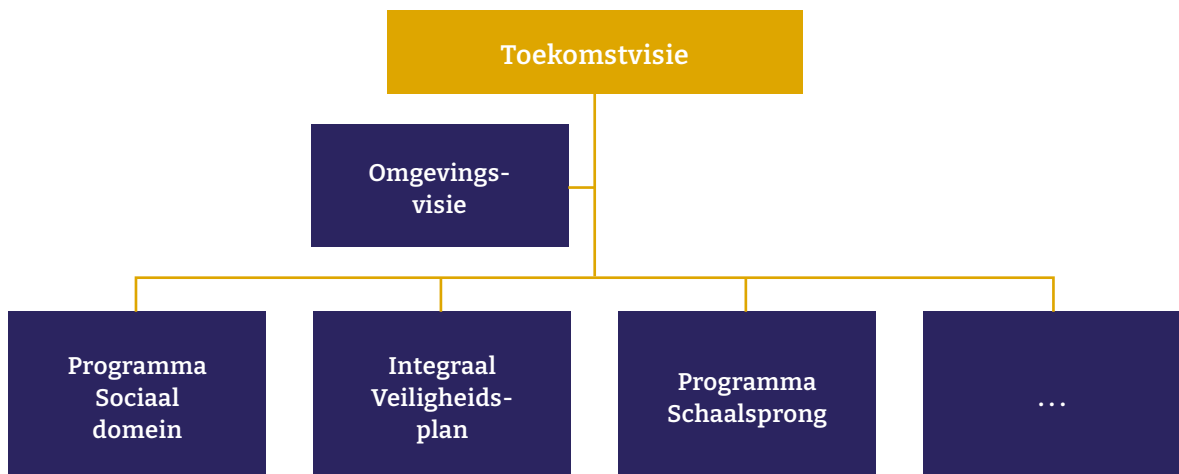
Totstandkoming

Deze Toekomstvisie is gemaakt samen met inwoners en professionals. Voor de zomer van 2025 spraken we zo'n 50 inwoners en professionals over thema's als de binnenstad, openbare ruimte, zorg en

welzijn, veiligheid en leefbaarheid. Ruim 550 inwoners vulden een vragenlijst in om hun ideeën en zorgen te delen over de toekomst van Tiel. Na de zomer bespraken we de eerste uitkomsten met meer dan 80 inwoners en professionals. De opbrengsten van dit proces staan in de bijlage.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat over de kwaliteiten en uitdagingen van Tiel. In hoofdstuk 3 staat onze centrale opgave – stad en dorpen in balans – met onze missie, visie en ontwikkelprincipes. Hoofdstuk 4 werkt de ambities uit in vier thema's, en hoofdstuk 5 beschrijft hoe we deze ambities willen realiseren.

Terugblik: van 2019 naar nu

Na vaststelling van de vorige Toekomstvisie in 2019 zijn grote stappen gezet en investeringen gedaan om de kwaliteit van leven in Tiel te verbeteren.

Leefomgeving

We hebben veel geïnvesteerd in de kwaliteit van de openbare ruimte. In de binnenstad zijn riolering en bestrating vernieuwd, er is meer groen gekomen en het centrum is autoluwer gemaakt. Parkeren gebeurt nu vooral aan de randen van het centrum, met betere aanrijdroutes. In andere delen van de gemeente is een inhaalslag gemaakt in onderhoud: wegen zijn vervangen en opnieuw ingericht. De herinrichting van de Tielseweg en Tiel-West worden opgepakt. Veel speelplekken zijn geadopteerd door inwoners en worden door hen zelf onderhouden. We pakken zwerfafval en dumping van afval aan. De Vlindertuin is aangelegd: een mooi voorbeeld van hoe bewonersinitiatieven bijdragen aan een leefbare stad.

Vitale Stad

De afgelopen jaren heeft Tiel flink geïnvesteerd in een aantrekkelijke binnenstad en in de sectoren 'logistiek en handel' en 'toerisme, recreatie en vrije tijd'. De binnenstad is aantrekkelijker geworden. Tiel ontwikkelde zich tot een nationaal logistiek knooppunt, met sterke bedrijventerreinen zoals Medel en Kellen. Toerisme en recreatie kregen een impuls via Stichting Stadspromotie, regionale fietsroutes en succesvolle evenementen. Culturele voorzieningen zoals Agnietenhof en Zinder dragen bij aan de aantrekkingskracht van Tiel en de regio. Grote evenementen zoals Appelpop en Fruitcorso trekken veel bezoekers en versterken de trots op Tiel. Er is interesse van bedrijven in riviercruises; deze kansen worden verder onderzocht.

Mens & samenleving

In onze aanpak hebben we meer ingezet op preventie en vroegsignalering gericht op onze jeugd, schuldenproblematiek, armoede en mentale gezondheid. Mensen melden zich eerder bij de gemeente zodat grotere problemen kunnen worden voorkomen. We werken wijkgericht: we weten beter wat er speelt, werken nauwer samen met maatschappelijke partners en stimuleren ontmoeting via initiatieven als buurtkamers. Er is veel aandacht voor begrijpelijke communicatie en inwoners kunnen met al hun vragen over het sociaal domein terecht bij één loket: de Sociale Poort. Samen met inwoners en partners is gewerkt aan een nieuwe aanpak om het sociaal domein in Tiel te versterken.

Veiligheid & leefbaarheid

We hebben geïnvesteerd in het tegengaan van georganiseerde criminaliteit. De samenwerking met partners zoals woningcorporaties, politie, Openbaar Ministerie, scholen en zorginstellingen is versterkt. Met het programma Aanstormend Talent helpen we jongeren op het rechte pad te blijven. We hebben hotspots aangewezen om overlast beter aan te pakken en wijkregisseurs aangesteld als schakel tussen inwoners, partners en gemeente. De samenwerking met bewoners is gegroeid. Dat zie je terug in tientallen bewonersinitiatieven en meer dan 40 buurtpreventiegroepen die actief bijdragen aan een veilige buurt.

2. Tiel: een gemeente met unieke kwaliteiten en grote uitdagingen

Tiel is een gemeente van twee gezichten. Aan de ene kant heeft Tiel een combinatie van unieke kwaliteiten die je nergens anders in Nederland vindt. Sommige daarvan worden nog te weinig benut. Aan de andere kant kampt Tiel met grote uitdagingen zoals sociaaleconomische problematiek, grootstedelijke veiligheidsproblematiek en imago. Hoe staat Tiel ervoor anno 2025? En wat komt er op ons af?

2.1. Kwaliteiten van Tiel

Historische Hanzestad

Tiel is een van de oudste steden van Nederland, met een rijke geschiedenis als Hanzestad. De binnenstad heeft veel monumenten en archeologisch erfgoed. Na de archeologische opgravingen in Medel werd in 2023 zelfs ontdekt dat hier al 6000 jaar geleden mensen woonden.

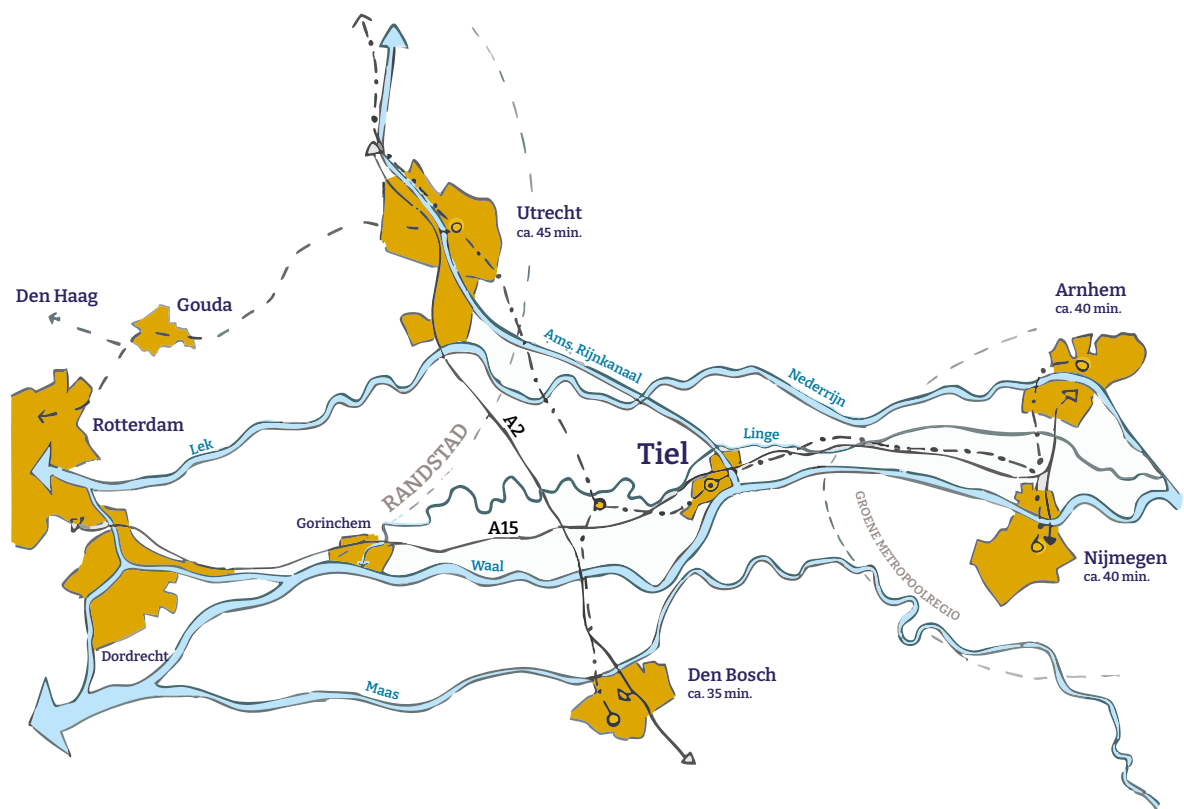
Daarbij is ook een uniek heiligdom ontdekt waarmee Tiel het wereldnieuws haalde. Die geschiedenis is indrukwekkend maar nog niet goed zichtbaar. Door het verleden tastbaar te maken, kan Tiel zich sterker profileren als aantrekkelijke stad om te bezoeken en versterken we ons toeristisch profiel. Zeker in en rondom de binnenstad liggen ontwikkelkansen.

Centrumstad in een aantrekkelijke regio

Regio Rivierland biedt een karakteristiek rivierenlandschap met dijken, uiterwaarden, veerponten en fruitboomgaarden. De vele kleine kernen en dorpen hebben hechte gemeenschappen, hoge woonkwaliteit en een cultuur van samenwerking en onderlinge betrokkenheid. Tiel heeft als centrumstad hierin een bijzondere positie als stedelijk gebied met veel voorzieningen zoals Ziekenhuis Rivierland, Theater Agnietenhof en ROC Rivier. De stad is trots op haar identiteit als fruit- en industriestad, met bekende evenementen als Appelpop en het Fruitcorso.

Strategische ligging

Tiel ligt centraal in Nederland: aan het spoor, de A15 en het water. Grote steden als Utrecht, Nijmegen en 's-Hertogenbosch zijn binnen drie kwartier bereikbaar. Daarmee is Tiel een ideale uitvalsbasis om te wonen. Tiel is bovendien een belangrijk landelijk knooppunt in een internationaal netwerk voor goederenvervoer. Dat maakt de stad aantrekkelijk voor bedrijven in logistiek en handel. Ook ligt Tiel centraal in de regio en is daarmee aantrekkelijk voor regionale voorzieningen zoals het ziekenhuis.

Bron: Ruimtevolk

Stad aan het water

Tiel ligt aan de Linge en de Waal, maar heeft zich lange tijd 'met de rug naar het water' ontwikkeld. De Waalzone biedt kansen voor wonen, recreatie en beleving. Door dit gebied beter te benutten, kan Tiel zich verder ontwikkelen als aantrekkelijke woon- en bezoekstad.

Groen en natuur dichtbij

Tiel ligt tussen natuurgebieden zoals de Kleine Willemswaard, de Uiterwaarden Passewaaij en landgoed Soelen. Daarbij wordt Tiel omringd door het prachtige groene landschap in de Betuwe. Die combinatie van stad en natuur maakt Tiel aantrekkelijk om te wonen – ook voor nieuwe inwoners.

Compacte stad met dorps karakter

Tiel is een compacte centrumstad in de regio. Hierdoor zijn voorzieningen en verschillende wijken voor iedereen relatief dichtbij. Tiel is ook goed verbonden met

omliggende gemeenten in de regio. De gemeente Tiel bestaat naast de stad ook uit de dorpen Wadenhoijen, Kapel Avezaath en Zennewijnen. Die dorpen bieden een prettige woonomgeving, dicht bij voorzieningen.

Relatief betaalbaar wonen

De woningnood in Nederland is groot. Wonen in Tiel is nog relatief betaalbaar vergeleken met omliggende steden. De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in Tiel is weliswaar fors gestegen naar €361.000 maar nog altijd de laagste in de regio. Ook de woonlasten zijn relatief laag. Dat maakt Tiel aantrekkelijk voor woningzoekenden. De Rijksoverheid heeft Tiel in de (ontwerp) Nota Ruimte opgenomen als één van de grootschalige woningbouwlocaties in een regiokern. Er ligt daarom nu een kans om een schaa sprong te maken: een impuls in de ontwikkeling van Tiel met meer woningen, inwoners en voorzieningen.

Actieve samenleving als kracht

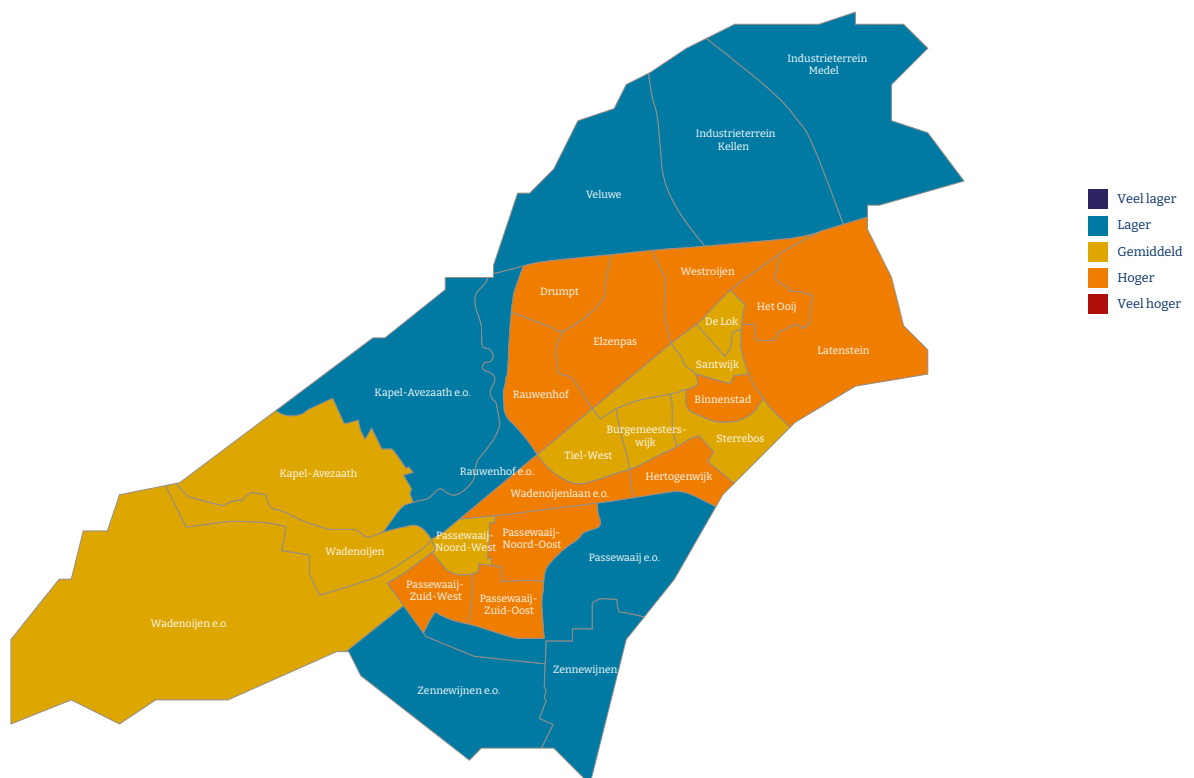
Tiel kent veel betrokken inwoners die zich inzetten voor hun buurt en gemeenschap. Vrijwilligers, mantelzorgers, verenigingsleden en initiatiefnemers maken samen het verschil. Hun inzet versterkt de sociale samenhang en draagt bij aan een leefbare, zorgzame stad. We ondersteunen en waarderen deze betrokkenheid, want een sterke gemeenschap begint bij actieve mensen.

2.2. Uitdagingen van Tiel

Demografie

Tiel groeit langzaam: van 38.000 inwoners in 2000 naar ruim 42.000 nu, met een verwachte stijging tot 44.000 in 2050. Die groei is onzeker en hangt af van migratie, werkgelegenheid en woningaanbod. Tiel heeft de hoogste bevolkingsdichtheid in de regio, wat past bij het stedelijke karakter. Het aantal ouderen stijgt, het aantal jongeren daalt en er komen meer eenpersoonshuishoudens. We verwachten dat arbeidsmigranten ook in de toekomst een belangrijk deel van de bevolking zijn.

Deze demografische ontwikkelingen vragen om passende huisvesting, meer zorgvoorzieningen en slimme keuzes op het gebied van onderwijs en welzijn.

Figuur: bevolkingsdichtheid in Tiel. Bron: CBS via Tiel in Cijfers

Wonen

Tiel is historisch gegroeid als industrie-stad en heeft daardoor een eenzijdige woningvoorraad: veel kleine rijwoningen, kleine appartementen, weinig vrijstaande huizen en het laagste aandeel koopwoningen in de regio. 34% van de totale woningvoorraad zijn sociale huurwoningen tegenover gemiddeld 25% in de regio. In sociale huurwoningen wonen veel kwetsbare doelgroepen. In wijken als Tiel-West en Hertogenwijk ligt het aandeel boven de 60%. In andere wijken is het juist opvallend laag. Ook zijn er te weinig woningen voor midden- en hogere inkomens, starters en senioren. Hierdoor is de doorstroming op de woningmarkt beperkt en vertrekken veel mensen uit Tiel als zij een grotere en/of duurdere woning zoeken. We willen juist dat huidige inwoners in Tiel kunnen blijven

wonen. **De uitdaging is om het woningaanbod meer in balans te brengen: meer woningen, meer variatie, betere spreiding van sociale huur, voldoende betaalbare woningen, meer woningen in het midden- en hoge segment en gepaste woonvormen voor senioren, jongeren en eenpersoonshuishoudens.**

Leefbaarheid

In sommige wijken van Tiel staat de leefbaarheid onder druk. De Hertogenwijk, Tiel-West, Tiel-Oost en de binnenstad zijn het meest kwetsbaar met problemen over veiligheid, overlast en bestaanszekerheid. In de dorpen Kapel-Avezaath en Zennewijnen is de leefbaarheid veel beter. Over de voorzieningen zijn inwoners over het algemeen heel tevreden. In de dorpen en wijken aan de rand – zoals Passewaaij en Wadenhoijen – staan de

dagelijkse voorzieningen wel onder druk. Veelgenoemde verbeterpunten van inwoners zijn bijplaatsingen bij afvalcontainers, zwerfafval op straat, kwaliteit van het onderhoud van groenvoorzieningen, verkeersveiligheid en parkeeroverlast. **Om de leefbaarheid in wijken te verbeteren is een wijkgerichte aanpak nodig: met ruimte voor maatwerk en goede samenwerking met inwoners, woningcorporaties, scholen, ondernemers en andere maatschappelijke organisaties.**

Openbare ruimte

De laatste jaren is een inhaalslag gemaakt als het gaat om de verbetering van de openbare ruimte: betere wegen, een opgeknapte binnenstad en meer groen. Toch heeft Tiel nog relatief weinig groen (32%) vergeleken met andere Gelderse steden zoals Arnhem (35%) en Zutphen (40%). Inwoners zijn vaak ontevreden over het onderhoud van groen en de openbare ruimte. Ook bereikbaarheid en met name parkeren is een aandachtspunt, vooral in en rondom de binnenstad. Uit recent onderzoek blijkt dat er genoeg plekken

zijn, maar de informatie en bereikbaarheid kunnen beter. **De uitdaging is om slim om te gaan met de schaarse ruimte in Tiel en om meer groen toe te voegen waar dat kan.**

Binnenstad

De afgelopen jaren is de kwaliteit van de binnenstad enorm verbeterd met meer groen, minder auto's en een compacter winkelgebied. We zien dat de binnenstad verandert: minder winkels, meer horeca en zakelijke diensten. De leegstand is gestegen en er zijn minder fysieke verkooppunten. Inwoners ervaren onveiligheid en overlast. Er is behoefte aan een levendige binnenstad met meer variatie in winkels, betaalbare huur voor ondernemers, evenementen en ontmoetingsplekken. Vooral jongeren missen aanbod zoals een bioscoop, uitgaansgelegenheden en gratis activiteiten gericht op jongeren. **De uitdaging is om de binnenstad levendig te houden en de juiste mix te vinden tussen wonen, werken en vrije tijdsbesteding (winkelen, horeca, cultuur, ontmoeten).**

Economie

Tiel is een economische motor in de regio met ruim 25.000 banen en 4.300 bedrijven. Sinds 2019 is de werkgelegenheid gegroeid, de werkloosheid gedaald en vestigen meer ondernemers zich in de gemeente. 75% van de beroepsbevolking is actief op de arbeidsmarkt. Van alle werkenden werkt 46% in Tiel, 25% in de regio en de rest daarbuiten. Het aandeel praktisch opgeleiden is met 29% hoger dan het landelijke en regionale gemiddelde. In de wijken Tiel-West en Hertogenwijk ligt de arbeidsparticipatie lager dan gemiddeld. In regio Rivierland zijn zakelijke dienstverlening en de gezondheidszorg de grootste sectoren. Ziekenhuis Rivierland is de grootste werkgever in Tiel en onmisbaar voor de regio. Tiel onderscheidt zich positief in sectoren als logistiek, groothandel en nutsbedrijven. Het aandeel banen in de recreatie- en

toerismesector is de afgelopen jaren toegenomen maar onder het gemiddelde in de provincie Gelderland. Het aantal bezoekers van Tiel is de afgelopen jaren gestegen. Hier liggen kansen gezien de kwaliteiten die Tiel heeft met haar ligging aan de Waal, historische binnenstad, culturele voorzieningen en nabij gelegen natuurgebieden. **De uitdaging voor Tiel is om sterke sectoren te koesteren en tegelijkertijd te investeren in een meer divers economisch en toeristisch profiel.**

Samenleving, zorg en welzijn

Tiel kampt met hardnekkige sociale problematiek. Veel inwoners hebben moeite met rondkomen (55%), ervaren eenzaamheid (50%), overgewicht (55%) of psychische klachten (24%). Het aantal Wmo-aanvragen stijgt, en laaggeletterdheid en onderwijsachterstanden zijn relatief hoog in Tiel. In de Hertogenwijk,

Tiel-West en Rauwenhof is de druk op zorg en welzijn het grootst. Problemen worden vaak doorgegeven van generatie op generatie. In combinatie met de vergrijzing is de huidige situatie op termijn onhoudbaar en onbetaalbaar. **Met een meer preventieve aanpak van de sociale problematiek kunnen we de druk op de zorg verlagen en de kwaliteit van leven van onze inwoners merkbaar verbeteren.**

Veiligheid

De veiligheidscijfers in Tiel laten een gemengd beeld zien. Hoewel de klassieke veiligheidsproblematiek als inbraken en diefstal is gedaald, ligt het aantal veiligheidsincidenten boven het gemiddelde in Gelderland. Er is van oudsher een voedingsbodem voor ondermijnende criminaliteit in Tiel, zoals drugscriminaliteit en witwassen. Het risico dat jongeren afglijden in criminaliteit en andere kwetsbare inwoners slachtoffer worden van digitale criminaliteit, geweld en uitbuiting is toegenomen. Ook de overlast door daklozen, verwarde personen en burens onderling neemt toe. In de binnenstad, stationsomgeving en Hertogenwijk voelen inwoners zich vaker onveilig. Inwoners noemen de aanpak van overlast, verkeersveiligheid, drugscriminaliteit en verloedering van de openbare ruimte vaak als verbeterpunten. De gemeente heeft een regierol in veiligheid, maar is in de uitvoering van maatregelen afhankelijk van partners zoals politie, OM en zorginstellingen. Door beperkte capaciteit staat de uitvoering onder druk. **De uitdaging is om in nauwe samenwerking met inwoners en uitvoeringspartners gerichte keuzes te maken over de inzet van beperkte**

middelen en capaciteit, en daarbij veel wijkgerichter problematiek aan te pakken.

Duurzaamheid

Volgens de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten scoort Tiel relatief laag op duurzaamheid. Zo staat Tiel op plek 45 van de 61 centrumgemeenten. Bijna de helft van alle woningen heeft een energielabel C of lager en slechts 7,8% van het energieverbruik komt uit hernieuwbare bronnen zoals zon, water en aardwarmte; een stuk lager dan het gemiddelde in de regio en de provincie. Tegelijkertijd wil Nederland in 2050 klimaatneutraal zijn: 95% minder broeikasgassen, volledig duurzame energie en aardgasvrije gebouwen. **De uitdaging voor Tiel is om de klimaat- en energietransitie te versnellen om nationale doelstellingen uit het nationale klimaatakkoord te halen.**

Vertrouwen in het lokale bestuur

In Tiel heeft 27% van de inwoners veel vertrouwen in het gemeentebestuur en 57% is neutraal. 17% van de inwoners heeft weinig vertrouwen. Dat is lager dan het landelijke gemiddelde van 23%. Bijna de helft van de inwoners voelt zich niet betrokken bij het gemeentelijk beleid. De dienstverlening wordt overwegend positief beoordeeld, met een gemiddelde van 6,6. Specifieke diensten worden heel goed beoordeeld zoals schuldhelpverlening (gemiddeld 7,9) en het gemeenteloket (gemiddeld 8,9). **Om draagvlak en samenwerking te versterken, blijft het belangrijk om te investeren in vertrouwen, betrokkenheid en excellente dienstverlening.**

Imago

Tiel is voor veel mensen buiten de regio onbekend. Tiel komt in de media vaak negatief in beeld door berichtgeving over veiligheid en criminaliteit. Dit schaadt de aantrekkingskracht van Tiel als woon- en werkstad. Tegelijkertijd liggen er kansen om Tiel als centrum in de Betuwe beter te promoten. **Om aantrekkelijk te blijven voor inwoners en nieuwe bewoners, moeten we Tiel duidelijker laten zien en de kwaliteiten van de stad en haar dorpen benadrukken.**

2.3. Conclusie

Tiel is uit balans...

Tiel kent een aantal omvangrijke uitdagingen. Er is een grote groep kwetsbare inwoners met complexe problematiek die moeilijk te doorbreken is. De woningvoorraad is te eenzijdig: veel rijwoningen en een hoog aandeel sociale huur. Dit belemmert doorstroming en trekt vooral kwetsbare doelgroepen aan. In wijken als de Hertogenwijk, Tiel-West en de binnenstad komen diverse maatschappelijke problemen samen en staat de leefbaarheid al jaren onder druk. Ook in Tiel-Oost en Rauwenhof zijn de zorgen groot.

...maar er liggen volop kansen

Tiel heeft unieke kwaliteiten: een rijke historie, ligging aan het water, nabijheid van natuur en sterke voorzieningen. Die zijn nog onvoldoende benut. Door de woningnood in Nederland liggen er kansen om te groeien en de woningvoorraad uit te breiden én meer divers te maken. Door een kwantitatieve – meer woningen – én kwalitatieve schaa sprong te maken – meer kwaliteit en divers woningaanbod – kunnen we groeien als stad en gericht meer draagkrachtige inwoners aantrekken. Dat is een kans om de stad te versterken en de leefbaarheid te verbeteren – vooral in wijken waar dat het hardste nodig is. Groei is daarmee geen doel op zich, maar een middel om Tiel toekomstbestendig en financieel houdbaar te maken.

3. Centrale opgave: stad en dorpen in balans

Tiel kiest bewust voor meer balans in de stad en dorpen. De huidige situatie is niet langer houdbaar. Zonder verandering neemt de druk op de zorg, leefbaarheid, voorzie-

ningen en samenleving in brede zin verder toe. Dat willen we voorkomen. Daarom is onze centrale opgave voor de komende jaren: *werken aan balans*.

Missie

Tiel is een aantrekkelijke centrumgemeente in het hart van de Betuwe. We zijn trots op onze unieke kwaliteiten en willen een plek zijn waar mensen prettig en veilig kunnen wonen, werken en recreëren. Tiel biedt voorzieningen voor de hele regio en die rol willen we behouden én versterken.

Visie

We werken aan meer balans in onze bevolkingssamenstelling, ons woningaanbod en onze wijken. De schaa sprong naar 50.000+ inwoners en 5.000 extra woningen is een kans om die balans te bereiken. Maar het gaat niet alleen om groei – we investeren vooral in kwaliteit van leven.

Ontwikkelprijncipes

Om onze doelen te bereiken, hanteren we drie leidende principes:

1. Samen voor Tiel

De toekomst van Tiel maken we samen! Iedereen draagt hieraan bij vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden. **We geloven in de kracht van samenwerking en initiatieven uit de samenleving.** Samenwerking met andere partijen is cruciaal om onze ambities te realiseren. Dat vraagt om een andere mindset en manier van werken voor de gemeente. We maken plannen daarom zoveel mogelijk samen met inwoners, woningcorporaties, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheidsorganisaties. Onze investeringen zijn gericht op brede welvaart — voor nu én voor toekomstige generaties.

2. Sterkere gemeenschappen

We bouwen aan sterke gemeenschappen door inwoners actief te betrekken bij hun leefomgeving en hen te ondersteunen in het zorgen voor elkaar. Daarbij geloven we in de kracht van **gemengde wijken** met een goede mix van bewoners en woningen. Daar sturen we op door sociale huur beter te spreiden en meer woningen in het (middel)hoge segment toe te voegen. Inwoners moeten in Tiel kunnen blijven wonen. Woningbouw zetten we in om kwaliteit toe te voegen aan bestaande wijken. Zo versterken we kwetsbare wijken én de stad als geheel.

3. Slimmer investeren

Met beperkte middelen kiezen we bewust voor **gerichte investeringen in kwetsbare wijken en doelgroepen**. Voor de meest kwetsbare wijken maken we integrale plannen voor veiligheid, bestaanszekerheid, wonen en leefomgeving — samen met inwoners en partners. Woningbouw biedt kansen voor herstructurering waarmee we deze wijken kunnen verbeteren.

4. Uitwerking vier beleidsthema's

Tiel heeft grote ambities. Dat is nodig om de stad aantrekkelijker en leefbaarder te maken. In dit hoofdstuk beschrijven we onze belangrijkste doelen, verdeeld over vier beleidsthema's. Het werken aan stad en dorpen in balans loopt hier als een rode draad doorheen.

4.1. Leefomgeving

Tiel blijft investeren in een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en ontspannen. Initiatieven uit de samenleving omarmen we. Daarnaast investeren we in onze havens, betere bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Impact maken

We investeren in de openbare ruimte om Tiel leefbaarder en toekomstbestendig te maken. Met een integrale aanpak werken we aan thema's zoals klimaat, mobiliteit, biodiversiteit, energie en veiligheid. Door slim beheer en onderhoud koppelen

we deze ambities aan regulier werk. We zorgen voor een goede mix aan investeringen in hoofdwegen en het verbeteren van openbare plekken in de wijken. Samenwerking met partners als waterschap, de provincie en Rijkswaterstaat is daarbij essentieel.

Gezonde openbare ruimte als basis voor leefbaarheid

Tiel investeert in een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is. Daarnaast moet de ruimte uitnodigen tot gezond leven: bewegen, ontmoeten, ontspannen en genieten van groen. Dit draagt bij aan zowel fysieke als mentale gezondheid van inwoners. We betrekken bewoners en lokale organisaties actief bij plannen en uitvoering. Hun kennis en ideeën helpen ons om maatregelen beter aan te laten sluiten op de behoeften in de wijken.

Duurzaamheidsvraagstukken als motor voor meer leefbaarheid

De duurzaamheidsvraagstukken energie en klimaat bieden kansen om wijken leefbaarder te maken. Denk aan beter geïsoleerde woningen met lagere energiekosten en een gezondere woonomgeving. Het verplichte warmteprogramma betekent dat alle woningen vóór 2050 van het aardgas af gaan. Om dit doel te bereiken realiseren we een duurzaam, betaalbaar en werkend energiesysteem voor elektri-

citeit en warmte. De aanleg van nieuwe energie-infrastructuur onder de grond biedt extra kansen om tegelijk de openbare ruimte aan te pakken door meer groen, wateropvang, kwaliteit en biodiversiteit toe te voegen.

Leefomgeving als gezamenlijk kapitaal

De betrokkenheid van inwoners bij onze openbare ruimte is groot en dat koesteren we. We blijven inwoners de kans geven om speelvoorzieningen te adopteren. Daarnaast faciliteren we initiatieven uit de buurt die gericht zijn op het toevoegen van kwaliteit en verbeteren van leefbaarheid. Van opruimen van zwerfafval tot realisatie van buurttuinen: de gemeente Tiel omarmt deze initiatieven uit de samenleving en werkt hier zoveel mogelijk aan mee.

Grond en vastgoed als middel

Grond en vastgoed van de gemeente Tiel zetten we in om onze beleidsdoelen te bereiken. De basishouding is: actief waar het moet, faciliterend waar het kan. Tiel kiest voor een actieve grond- en vast-

goedpolitiek op strategische locaties of complexe binnenstedelijke projecten, waar regie nodig is om tempo te maken en kwaliteit te borgen. Op andere locaties waar corporaties en marktpartijen initiatief willen en kunnen nemen, pakt de gemeente een faciliterende rol.

Bedrijventerreinen en havens

De clustering van bedrijven op bedrijventerreinen boven de A15 zorgt voor een duidelijke scheiding tussen werk- en woongebieden. Naast de van oudsher aanwezige MKB- en familiebedrijven hebben inmiddels ook nationale en internationale bedrijven Tiel als vestigingsplaats gekozen. De industriehaven en containerterminal zijn van groot belang voor het goederenvervoer en de economische positie van Tiel. Bestaande bedrijven in deze havens koesteren we. We gaan daarom actief aan de slag met het versterken van de havens met aandacht voor beter onderhoud, groei en duurzaam goederenvervoer. Ook liggen er mogelijkheden voor innovatie in energie en digitalisering. We sluiten daarbij aan op initiatieven uit het bedrijfsleven.

Toekomstige mobiliteit

Tiel blijft in de toekomst goed bereikbaar. Autogebruik blijft belangrijk voor aansluiting op de A15. Daarom investeren we in de rondweg en westelijke ontsluitingsroute van Passewaaij naar de A15. Binnen de stad investeren we in meer duurzame mobiliteit die bijdraagt aan de leefbaarheid in Tiel. We stimuleren daarom het fietsgebruik door betere fietsroutes en fietsenstallingen. Er liggen kansen om Tiel beter aan te sluiten in het landelijke OV-netwerk. Tiel is nu nog een kopstation, bereikbaar vanuit twee richtingen. Maar we kijken vooruit: we willen onze OV-positie als schakel in het regionale en landelijke netwerk versterken. Onze ambitie is om op termijn station Tiel - Medel te realiseren. Dat vergroot de bereikbaarheid, versterkt de regio en maakt duurzame mobiliteit aantrekkelijker. We zien daarnaast de trend van elektrificatie van personen- en vrachtvervoer, waar we op willen inspelen. Ook werken we aan verkeersveiligheid en een nieuw parkeerplan voor het centrum. Deze onderwerpen worden verder uitgewerkt in de Omgevingsvisie.

4.2. Vitale Stad

Tiel kiest ervoor om te blijven investeren in de binnenstad, toerisme en recreatie. Om toekomstbestendig te blijven, kiezen we voor een diverser economisch profiel. Voor logistiek en handel zetten we in op innovatie en duurzaamheid. Daarnaast geven we prioriteit aan de gewenste schaa sprong en maken we een nieuw plan voor de Waalzone.

Levendige binnenstad

We werken koersvast aan een levendige en aantrekkelijke binnenstad waar bewoners, ondernemers en bezoekers zich welkom voelen. Dat vraagt om een mix van winkels, horeca, wonen, cultuur en evenementen. We pakken leegstand en overlast aan, verbeteren de verblijfskwaliteit, maken historie meer zichtbaar, verbeteren de verbinding met de Waalzone en zetten in op citymarketing om trots en identiteit te versterken. Ook verbeteren we de bereikbaarheid van de binnenstad. In de Omgevingsvisie werken we dit verder uit.

Toerisme en recreatie

Tiel heeft veel te bieden: een levendige binnenstad, cultuur, evenementen, natuur en historie. Die kwaliteiten willen we beter

benutten. De binnenstad, de Waalzone en de verbindingen met natuurgebieden krijgen prioriteit. We investeren in de herbestemming van monumenten zoals de St. Maartenskerk en geven het opgegraven heiligdom een zichtbare plek in of rondom de binnenstad. Daarnaast investeren we in fiets- en wandelverbindingen naar omliggende natuurgebieden en de promotie hiervan. Met citymarketing trekken we meer inwoners, ondernemers en bezoekers naar Tiel.

Logistiek en handel

Tiel koestert haar onderscheidende positie door haar strategische ligging en goede bereikbaarheid over wegen en water.

Hierdoor is Tiel een logistiek knooppunt van nationaal belang en dat willen we blijven. We gaan door met de ontwikkeling

en het toekomstbestendiger maken van onder andere bedrijventerreinen Kellen en Medel, waar grote en kleine ondernemingen elkaar versterken. We willen geen verdere verdozing maar de bestaande bedrijvigheid verder ontwikkelen en versterken: meer inzet op innovatie, circulaire economie en duurzame energie. We gaan in gesprek met bedrijven over de kansen die er zijn voor duurzaamheid en innovatie, zoals smart-energy en circulaire hubs. De kantorenlocatie Westroijen blijft de locatie waar de zakelijke dienstverlening is geclusterd.

Cultuur

Tiel heeft een rijk cultureel aanbod dat voor iedereen zichtbaar en toegankelijk is. Daar zijn we trots op en blijven we in investeren. We zorgen voor meer kunst in de openbare ruimte, stimuleren culturele activiteiten in stad en dorpen, en bieden cultuureducatie op scholen en in de wijken. Met Zinder, de Agnietenhof en het Flipje- en Streekmuseum biedt Tiel een breed en kwalitatief sterk cultureel aanbod. Zo draagt cultuur in Tiel – in nauwe samenwerking met onze verenigingen en partners – bij aan de leefkwaliteit en aantrekkingskracht van Tiel.

Schaalsprong

Tiel werkt aan een schaa sprong in woningbouw met ongeveer 5.000 extra woningen rond 2035. We willen dat huidige inwoners in Tiel kunnen blijven wonen én Tiel aantrekkelijker wordt voor nieuwe, draagkrachtige inwoners. Met de woningbouwprojecten in Passewaaij-Zuid, het Veilingkwartier en Linge-hoven zijn ongeveer 2.700 woningen in voorbereiding. Nieuwe woningbouwprojecten voorzien we in Passewaaij, de Waalzone en in bestaande wijken zoals Tiel-West en Tiel-Oost. In bestaande wijken benutten we woningbouw en herstructurering om meer balans te creëren, de leefbaarheid te verbeteren en kwaliteit toe te voegen. Voor Latenstein verkennen we de mogelijkheden om de kwaliteit te verbeteren met een toekomstgerichte combinatie van functies zoals wonen, werken en voorzieningen. We onderzoeken de mogelijkheden om duurzaam en circulair te bouwen mét een realistische business-case. Om deze schaa sprong te realiseren is samenwerking met provincie, corporaties, maatschappelijke organisaties en ontwikkelaars van groot belang.

Nieuw plan voor de Waalzone

Tiel wil de ligging aan de Waal beter benutten. De Waalzone wordt een triple A-locatie voor wonen, recreatie en beleving. We maken één integraal plan waarin we functies als woningbouw, voorzieningen, waterbeleving, bereikbaarheid, parkeren en havenontwikkeling zorgvuldig afwegen. Dat doen we samen met de belanghebbenden in het gebied.

Meer inzet op onderwijs en samenwerking

Tiel heeft een solide basis met een breed aanbod aan basis-, voortgezet en speciaal onderwijs. Deze sterke onderwijsstructuur vormt een fundament voor gelijke kansen en talentontwikkeling in de stad. Kwalitatief goed onderwijs is daarbij van groot belang en vraagt onze continue aandacht. We willen deze basis verder versterken door intensiever samen te werken met het middelbaar beroepsonderwijs (ROC) en de HBO Hub in Tiel verder te ontwikkelen. Daarmee vergroten we de opleidingsmogelijkheden in de regio, maken we Tiel

aantrekkelijker voor hoger opgeleiden en sluiten we beter aan op de behoeften van de lokale arbeidsmarkt. Samenwerking tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven blijft daarbij essentieel, met aandacht voor een leven lang leren, omscholing en innovatieve leeromgevingen.

Versterken van georganiseerd ondernemerschap en burgerschap

Ondernemers op de bedrijventerreinen en in de binnenstad van Tiel werken samen via park- en centrummanagement. Met mooie resultaten: deze samenwerkingen leiden tot meer veiligheid, kwaliteit en uitstraling. Datzelfde geldt voor inwoners. Zij organiseren zich en werken samen – onderling en met organisaties – om de gemeenschap en leefbaarheid in wijken te versterken. Deze samenwerking is niet vanzelfsprekend en verdient blijvende ondersteuning. Gemeente trekt samen op met inwoners en ondernemers om het woon- en vestigingsklimaat van Tiel te versterken.

4.3. Mens & samenleving

De druk op zorg en ondersteuning in Tiel neemt toe door vergrijzing en bestaande sociale problemen. Dat vraagt om een aanpak die gericht is op preventie, samenwerking en goede samenhang tussen (nieuwe) fysieke en sociale structuren in wijken met zorg dichtbij. Daarbij werken we actief aan bestaanszekerheid, gelijke kansen, vitale gemeenschappen en integrale toegang en sterke sociale teams. Zo brengen we het sociaal domein beter in balans.

Bestaanszekerheid

We willen dat inwoners grip hebben op hun leven en vertrouwen in de toekomst. Dat vraagt om een stevige basis zodat mensen kunnen meedoen in de samenleving. We investeren in maatregelen waar we als gemeente invloed op hebben:

- Financiële ondersteuning: we bieden hulp bij geldzaken.
- Passende huisvesting: we zorgen voor passende huisvesting en divers woningaanbod.
- Stimuleren van werk: we begeleiden mensen naar een passende baan.

Kansengelijkheid

De plek waar je opgroeit, bepaalt vaak je kansen. Kinderen in kwetsbare situaties lopen achterstanden op die moeilijk in te halen zijn. We willen zorgen dat iedereen de kans krijgt om zich te ontwikkelen. We doorbreken negatieve patronen door te investeren in:

- De meest kwetsbare groepen en wijken.
- Gezondheid, financiële zekerheid en preventie.
- Goed en passend onderwijs in samenwerking met onderwijsinstellingen.

Gezonde en vitale gemeenschappen

We bouwen aan sterke gemeenschappen waar mensen zich gezond en gelukkig voelen. We investeren in de sociale samenhang en welzijn van onze inwoners. Enerzijds doen we dit door diverse voorzieningen te bieden. Maar inwoners dragen ook zelf actief bij aan hun gemeenschap. Ze zorgen voor elkaar en doen actief mee. Dat is cruciaal voor een duurzaam evenwicht tussen overheidsondersteuning, professionele zorg en hulp uit de buurt. We stimuleren daarom buurtinitiatieven, informele zorg en vrijwilligerswerk. Samen met inwoners en zorg- en welzijnsorganisaties zoeken we hierin de goede balans.

Integrale toegang en sterke sociale teams

Inwoners van Tiel moeten makkelijk en vertrouwd hulp kunnen krijgen. Daarom houden we de Sociale Poort als centraal loket in stand. Daarnaast bouwen we aan sterke sociale teams die zichtbaar en bereikbaar zijn op plekken waar mensen vanzelf komen, zoals buurthuizen, scholen en gezondheidscentra. Deze teams zijn er voor iedereen. Ze bieden direct hulp,

denken mee en schakelen snel met andere organisaties zoals huisartsen, wijkverpleegkundigen en maatschappelijk werk. Ze blijven betrokken zolang dat nodig is en zorgen voor continuïteit. Zo voorkomen we dat mensen van het kastje naar de muur worden gestuurd. De precieze invulling hangt deels af van landelijke ontwikkelingen, maar onze inzet is duidelijk: toegankelijke en samenhangende ondersteuning in de wijk.

Schaalsprong als kans voor het sociaal domein

De beoogde extra woningbouw zorgt voor meer inwoners en dus meer draagkracht voor voorzieningen zoals zorg, onderwijs en sport. Door ook woningen in het (middel)dure segment te bouwen, trekken we nieuwe en meer draagkrachtige inwoners aan. Zo verbeteren we de balans in de bevolkingssamenstelling. Woningbouw biedt bovendien kansen om kwetsbare wijken te versterken en aantrekkelijker te maken door herstructurering. Zo profiteren ook onze huidige inwoners van de beoogde groei van Tiel en maken we niet alleen een kwantitatieve maar ook een kwalitatieve sprong.

4.4. Veiligheid & leefbaarheid

Een leefbare en veilige omgeving is het fundament van onze samenleving. Tiel kiest voor een wijkgerichte aanpak, waarbij we als gemeente meer proactief regie nemen en goed aansluiten bij wat inwoners ervaren en nodig hebben.

Verbetering van de leefbaarheid in heel Tiel

We werken aan betere leefbaarheid in alle wijken en dorpen van Tiel. Daarbij zijn we ons bewust dat de verschillen tussen de wijken in Tiel groot zijn. In sommige wijken zijn verbeteringen eenvoudig en snel te realiseren, en kunnen inwoners zelf een grote bijdrage leveren. In andere wijken is de problematiek groter en complexer: problemen op gebied van onderwijs, armoede, gezondheid, wonen en veiligheid stapelen zich op waardoor de leefbaarheid en veiligheid onder druk staat. Hier is een grootschaligere en langdurige aanpak nodig. Voor de meest kwetsbare wijken maken we extra middelen vrij en investeren we gericht in een meerjarige en integrale aanpak. Nieuwe plannen en maatregelen maken we samen met inwoners, corporaties, zorg- en welzijnsorganisaties, ondernemers en andere betrokkenen.

Voorzieningen en ontmoetingsplekken in de wijken

Leefbare wijken hebben voldoende voorzieningen en plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Dat gaat over de invulling van gebouwen en inrichting van de openbare ruimte. Door voorzieningen en ontmoetingsplekken te concentreren en onderling goed te verbinden, stimuleren we contact tussen bewoners en samenwerking tussen organisaties. Zo brengen we sociale en fysieke infrastructuur bij elkaar. Dit versterkt de sociale samenhang. In de Omgevingsvisie werken we uit wat dit ruimtelijk betekent.

Speerpunten voor veiligheid

In Tiel moet iedereen zich veilig voelen. Daarbij gaat veiligheid verder dan het voorkomen van criminaliteit. Het gaat ook om vertrouwen in professionele instanties, verbondenheid met je buurt en een veilige woonomgeving. Onze werkwijze wordt

nog meer wijkgericht, in samenwerking met partners en met politie en handhaving meer zichtbaar op straat. Preventie en repressie gaan daarbij hand in hand. Daarbij zetten we in op tenminste de volgende onderwerpen:

- Aanpak van ondermijnende criminaliteit
- Jeugdveiligheid en preventie van jonge aanwas in (drugs)criminaliteit
- Overlast door hangjongeren, mensen met onbegrepen gedrag, daklozen en arbeidsmigranten
- Verkeersveiligheid
- Inzet op de specifieke problematiek van de doelgroep arbeidsmigranten, zoals woonoverlast, uitbuiting en integratievraagstukken

Weerbare en veerkrachtige samenleving in een veranderende wereld

De wereld verandert snel, en dat heeft ook lokaal impact. Internationale spanningen, digitale dreigingen en maatschappelijke onrust raken onze gemeenschap. In een

diverse gemeente als Tiel is het belangrijk om met elkaar in verbinding te blijven en polarisatie tegen te gaan. We investeren in maatschappelijke weerbaarheid en een toekomstbestendige aanpak van crises en openbare orde. Daarbij houden we rekening met de digitalisering van onze samenleving en de online risico's voor inwoners en ondernemers. We blijven bouwen aan een veilige, verbonden en veerkrachtige samenleving waarin iedereen zich beschermd en gehoord voelt.

Samenwerking en zichtbaarheid

We willen als gemeente dicht bij inwoners staan. Dat doen we met bewonersavonden, wijkbezoeken en het samen maken van plannen voor de dorpen en wijken. Daarnaast investeren we in meer zichtbaarheid en aanwezigheid van politie en handhaving. Samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties is daarbij cruciaal. De gemeente neemt hierin actief de regierol.

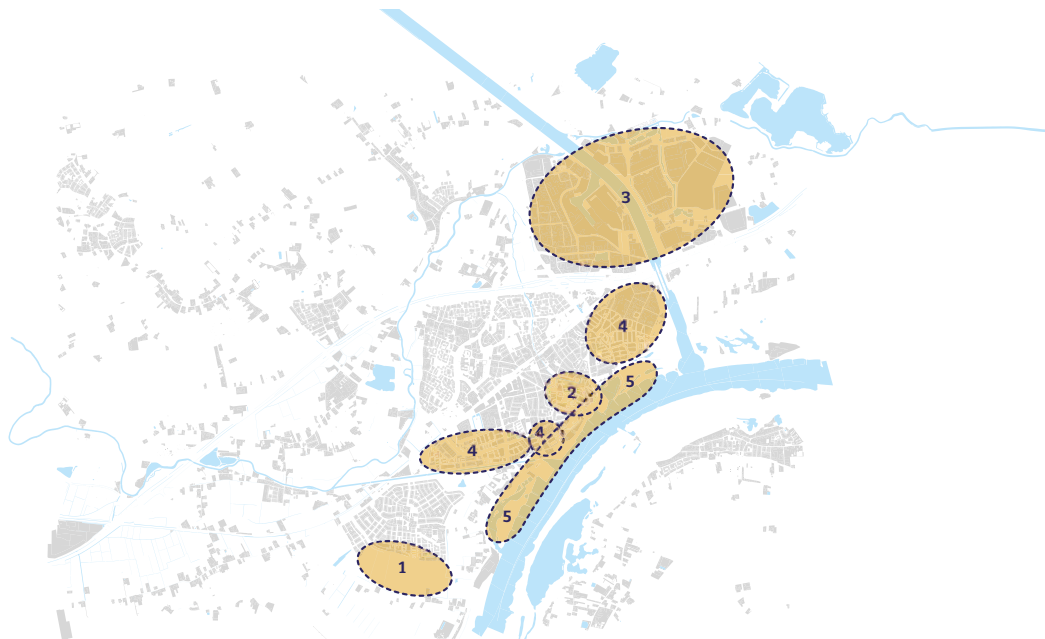
5. Realisatiestrategie

In het vorige hoofdstuk staan onze ambities. In dit hoofdstuk leggen we uit hoe we die gaan realiseren.

Focus op specifieke gebieden

Voor de toekomst van Tiel geven we prioriteit aan een aantal gebieden. Hier werken we aan een meerjarige en integrale aanpak met fysieke, sociale en veiligheidsmaatregelen. Het gaat om:

1. Passewaaij – uitbreiding met woningen en voorzieningen.
2. Binnenstad – een levendige binnenstad met mix van wonen, werken en winkelen.
3. Medel en Kellen – toekomstbestendige bedrijventerreinen met ruimte voor verduurzaming en innovatie.
4. Tiel-West en Tiel-Oost – kwetsbare wijken waar we investeren in meer diversiteit aan woningen en inwoners, en het verbeteren van de leefbaarheid.
5. Waalzone – een nieuw plan voor wonen, recreatie en waterbeleving.

Gefaseerde aanpak van de schaalsprong

We willen rond 2035 een schaalsprong hebben gemaakt met 5.000 extra woningen. Deze groei pakken we stap voor stap aan, zodat het haalbaar blijft en de kwaliteit goed is. Om deze schaalsprong waar te kunnen maken moeten we naast woningbouw ook investeren in infrastructuur, netcongestie en voorzieningen. Grote woningbouwprojecten in Passewaaij-Zuid, het Veilingkwartier en Lingehoven zijn al gestart en gaan gewoon door.

Investeren in de zachte kant van de stad

Naast fysieke ontwikkeling investeren we bewust in de sociale infrastructuur van Tiel. We richten ons op veiligheid, zorg, ondersteuning en welzijn – essentiële voorwaarden voor een leefbare stad. Daarbij leggen we steeds meer nadruk op goede informatie aan de voorkant, zodat

inwoners weten waar ze terecht kunnen en wat ze zelf kunnen doen. Die koers zetten we voort. We stimuleren informele zorg, buurtinitiatieven en vrijwilligerswerk. We werken samen met huisartsen, wijkverpleegkundigen, maatschappelijk werk en welzijnsorganisaties. Zij zijn vaak het eerste aanspreekpunt voor inwoners voordat professionele zorg nodig is. Door deze aanpak versterken we de veerkracht van gemeenschappen en verlichten we de druk op de zorg. Zo bouwen we aan een stad waarin mensen zich gezien, gesteund en verbonden voelen.

Wijkgerichte aanpak

De wijken en dorpen krijgen een eigen wijk- of dorpsplan. Zo kunnen we maatwerk leveren en doen wat nodig is. We maken deze plannen samen met bewoners, ondernemers en organisaties. In de meest kwetsbare gebieden – Tiel-West en Tiel-Oost – is meer nodig. Daar maken we ‘grotere’ plannen die we wijkontwikkel-

plannen noemen. Hier zijn grotere investeringen en een meerjarige aanpak nodig met aandacht voor herstructurering, veiligheid en sociaaleconomische problemen. Ook dat doen we gefaseerd, waarbij we starten in de Hertogenwijk (Tiel-West).

Samen sterk in regio Rivierenland

Tiel is alleen sterk mét de regio – en andersom. Onze positie als centrumgemeente brengt verantwoordelijkheden met zich mee, maar ook kansen. Veel van onze ambities kunnen we alleen realiseren in nauwe samenwerking met buurgemeenten en andere regionale partners. Denk aan mobiliteit, zorg, energietransitie, woningbouw, veiligheid en de huisvesting van kwetsbare groepen. Deze opgaven stoppen niet bij gemeentegrenzen. Daarom sluiten we actief aan bij de Regio Deal en ondersteunen we het initiatief om samen met de regio een gezamen-

lijke agenda op te stellen. Door krachten te bundelen, versterken we elkaar en bouwen we aan een toekomst die groter is dan de som der delen.

Verankering in beleid en uitvoeringsplannen

De Toekomstvisie beschrijft de gewenste ontwikkelrichting van Tiel op hoofdlijnen. De concrete uitwerking leggen we vast in verschillende beleid- en uitvoeringsplannen. We gaan tenminste aan de slag met de volgende instrumenten:

- Omgevingsvisie: hierin werken we onze lange termijn visie voor de leefomgeving verder uit (wettelijke verplichting).
- Integraal Veiligheidsplan: hierin beschrijven we welke maatregelen we nemen om Tiel veiliger te maken.
- Programma Samen leven in Tiel: hierin beschrijven we wat we gaan doen om

sociale problematiek aan te pakken. Hoe we dat gaan doen werken we uit in uitvoeringsplannen.

- Programma schaalsprong: hierin werken we verder uit hoe we de gefaseerde uitvoering van woningbouw vormgeven.
- Dorps- en wijkplannen: hierin beschrijven we hoe we onze dorpen en wijken meer aantrekkelijk en leefbaar maken.
- Integraal Maatschappelijk Beheer Kader: hierin beschrijven we hoe we beheer en onderhoud van onze openbare ruimte slim vormgeven.
- Een plan voor stadsbranding: hierin beschrijven we hoe we Tiel op de kaart zetten als aantrekkelijke stad om te wonen, werken en bezoeken in regio Rivierenland.
- Warmteprogramma: hierin beschrijven we hoe we ervoor zorgen dat alle woningen in Tiel in 2050 aardgasvrij zijn (wettelijke verplichting).
- Huisvestingsprogramma: hierin staat hoe we zorgen voor voldoende en passende woningen voor verschillende doelgroepen, zoals starters, gezinnen en ouderen. (wettelijke verplichting).
- Grond- en vastgoedbeleid: hierin staat hoe we omgaan met grond en vastgoed van de gemeente om onze beleidsdoelen te bereiken.

Investeringsagenda

Tiel heeft grote ambities voor de toekomst, waarvan sommige nog verder uitgewerkt moeten worden. Dankzij een solide financiële basis – met op orde gebrachte meerjarige investeringsplannen en gereserveerde begrotingsoverschotten – kunnen we deze ambities gefaseerd

realiseren. Vanaf 2026 stellen we een toekomstfonds van €9 miljoen beschikbaar, waarmee we over een periode van tien jaar een investeringsvolume van €30 miljoen kunnen dragen. Voor grote projecten zoals woningbouw en gebiedsontwikkeling blijft cofinanciering nodig van partners als provincie en Rijk. Samenwerking is daarbij essentieel. De gemeenteraad blijft via de reguliere planning- en controlcyclus aan zet bij investeringsbesluiten. Zo bouwen we stap voor stap en verantwoord aan de toekomst van Tiel.

Sterke ambtelijke organisatie

Tiel is een gemeente met grote ambities. Daar hoort een volwassen organisatie bij. De gemeente Tiel heeft de afgelopen jaren grote stappen gezet om de ambtelijke organisatie sterker te maken. Met het herijkte organisatieplan 'Veerkrachtig Tiel 2.0' zetten we in op het creëren van meer realisatiekracht. Dat doen we door te investeren in drie ontwikkellijnen: samen, slimmer en sterker. Sommige uitbestede taken zoals handhaving brengen we terug in onze eigen organisatie, zodat we hier meer sturing op krijgen. Voor andere taken investeren we in sterkere samenwerking met uitvoeringsorganisaties. Investeren in de ambtelijke organisatie vraagt continue aandacht om de ambities uit deze Toekomstvisie te kunnen realiseren.

Tot slot

Onze ambities zijn groot, maar onze capaciteit, middelen en ruimte zijn beperkt. Om onze ambities te bereiken, moeten en willen we samenwerken. Deze Toekomstvisie is daarom geen blauwdruk, maar een uitnodiging aan iedereen om mee te bouwen aan Tiel.

Bijlage: opbrengsten participatieproces

De Toekomstvisie Tiel 2040 is tot stand gekomen na een participatieproces van twee fasen. In de 1e fase (maart – augustus 2025) hebben we input verzameld en geanalyseerd. In de 2e fase (september 2025) hebben we tussenresultaten besproken en aangescherpt. De resultaten staan in deze bijlage beschreven.

Proces Toekomstvisie Tiel

- Juni – juli 2025: een vragenlijst over de toekomst van Tiel, ingevuld door 554 inwoners
- Juni – juli 2025: drie stadsgesprekken met in totaal ruim 50 deelnemers over
1) openbare ruimte & aantrekkelijk centrum, 2) sociaal domein en 3) veiligheid & leefbaarheid
- 17 september 2025: tussenresultaten besproken met de commissie- en raadsleden
- 18 september 2025: interviews met jongeren van het Lingecollege
- 25 september 2025: gesprekken met ruim 80 inwoners en professionals

Opbrengsten vragenlijst Toekomstvisie Tiel

554 inwoners vulden een vragenlijst in over de toekomst van Tiel.

Belangrijkste opbrengsten:

- Over de inwoners die de vragenlijst invulden:
 - De uitkomst is redelijk evenwichtig qua geslacht (51% vrouw, 45% man).
 - De leeftijdsverdeling is minder representatief: 60% is 55 jaar of ouder, slechts 9% is jonger dan 35.
 - Ruim 70% van de inwoners die de vragenlijst invulde, woont al meer dan 20 jaar in Tiel.
- De gemeente krijgt een gemiddeld rapportcijfer van 6,7.
 - Lager dan gemiddeld: Stationsbuurt, Burgemeestersbuurt, Binnenstad, Passewaaij-Zuid.
 - Hoger dan gemiddeld: Sterrebos, Kapel-Avezaath, Rauwenhof.
- Over voorzieningen in Tiel zeggen inwoners het volgende.
 - Tevreden: dagelijkse winkels, horeca, sportvoorzieningen, scholen, gemeenteloket en cultuur.
 - Ontevreden: onderhoud van straten en groen, winkelaanbod binnenstad, sfeer binnenstad
- Inwoners maken zich vooral zorgen over:
 - Criminaliteit: drugs, vandalisme, geweld, hangjongeren
 - Veiligheid: verkeersveiligheid, onveiligheidsgevoel in de avond

- Overlast: zwervers, daklozen, verslaafden
- Woningnood: betaalbare woningen, doorstroming
- Vertrouwen in het beleid van de gemeente: gebrek aan transparantie, communicatie en resultaten.
- Inwoners zouden graag willen veranderen:
 - Winkelaanbod en binnenstad: meer winkels, minder leegstand, meer gezelligheid
 - Leefbaarheid en uitstraling: schone straten, meer groen
 - Veiligheid en handhaving: meer politie en handhaving, aanpak overlast
 - Woningbouw: meer betaalbare woningen, diverse woonvormen, doorstroming
 - Sociale verbindingen: meer ontmoeting, meer activiteiten

Opbrengsten stadsgesprekken in juni – juli 2025

Openbare ruimte en binnenstad

Herkenbaarheid van feiten en cijfers:

- De cijfers over de binnenstad worden herkend. Aanpak leegstand en toevoegen winkels zijn belangrijke aandachtspunten.
- De cijfers over de binnenstad worden herkend. Inwoners hebben behoefte aan meer groen. Onderhoud van de openbare ruimte vraagt aandacht.

Wat kan de gemeente doen:

- Investeren in een levendige binnenstad: meer winkels, minder leegstand.
- Verbeteren van de leefbaarheid in de binnenstad: aanpak overlast, werken aan veiligheidsgevoel, meer handhaving.
- Openbare ruimte blijven verbeteren, investeren in ontmoeting
- Aandacht voor onderhoud trottoirs en fietspaden
- Aandacht voor participatie en samenwerking met andere partijen

Prioriteiten volgens inwoners:

- Levendige en leefbare binnenstad
- Verbeteren beheer en onderhoud openbare ruimte
- Aanpak van overlast, meer handhaving en politie
- Met vastgoedeigenaren binnenstad in gesprek over lagere huren voor ondernemers

Wat kunnen inwoners zelf doen:

- Buurtinitiatieven om de openbare ruimte te verbeteren
- Melding maken van problemen in de openbare ruimte
- Elkaar aanspreken als het gaat om overlast en vervuiling openbare ruimte
- Verantwoordelijkheid nemen voor de eigen woonomgeving
- Binnenstad meer bezoeken, bijdragen aan lokale economie
- Samenwerking met gemeente opzoeken voor verbeteren leefbaarheid

Sociaal domein

Ideeën die genoemd zijn om bestaanszekerheid te verbeteren:

- Minimuminkomen/basisinkomen
- Betaalbare daginvulling (arbeid, dagbesteding)
- Ondersteuning bij financiën (bewindvoering, budgetcoaching)
- Woonruimte en voorzieningen
- Preventie van schulden en verslaving
- Sociale cohesie en ontmoetingsplekken
- Onderwijs en kansen voor ontwikkeling

Is hulp bekend en toegankelijk?

- Veel inwoners geven aan dat hulp niet altijd bekend is, vooral bij kwetsbare groepen niet
- Drempels zoals schaamte, bureaucratie, en taalbarrières worden genoemd
- Sociale kaart en informatievoorziening zijn vaak onduidelijk of verouderd
- Openingstijden van loketten zijn beperkt
- Er is behoefte aan laagdrempelige fysieke contactpunten in wijken

Wat kan de gemeente doen:

- Integrale samenwerking met partners (GGD, welzijn, politie en corporaties)
- Sociale cohesie stimuleren
- Informatie acties verspreiden (campagnes, wijkcentra)
- Luisteren naar inwoners en maatwerk bieden
- Investeren in leefbaarheid en veiligheid

Wat kunnen inwoners doen:

- Omzien naar elkaar, burenhulp
- Signaleren en doorverwijzen
- Actief meedenken en meedoen
- Verantwoordelijkheid nemen voor de buurt

Ideeën die genoemd zijn om hulp beter toegankelijk te maken:

- Duidelijke sociale kaart
- Vaste aanspreekpunten per wijk
- Meer bekendheid van regelingen
- Gebruik van zorgmedewerkers voor signalering
- Campagnes gericht op trots en eigenaarschap
- Digitale en fysieke toegankelijkheid verbeteren
- Samenwerking tussen organisaties versterken

Veiligheid en leefbaarheid

Herkenbaarheid van feiten en cijfers:

- Veel inwoners herkennen de cijfers, maar sommigen geven aan dat ze niet representatief lijken voor hun wijk.
- Dak- en thuislozen, jongerenoverlast en verkeersveiligheid (fatbikes en steps) worden vaak genoemd als zichtbaar probleem.

Wat kan de gemeente doen:

- Samenwerking verbeteren met ketenpartners zoals GGD en politie
- Meer handhaving: inzet van Boa's, wijkregisseurs, politie
- Huisvesting reguleren: vooral voor arbeidsmigranten
- Verloedering aanpakken: zwerfafval, leegstand, onderhoud groen
- Laagdrempelig melden mogelijk maken
- Preventie en vroegsignalering versterken

Prioriteiten volgens inwoners:

- Drugsproblematiek en ondermijning
- Dakloosheid en verwarde personen
- Jongerenoverlast en verkeersveiligheid
- Leegstand en woonfraude
- Schoon en groen in de wijk
- Sociale cohesie en integratie

Wat kunnen inwoners zelf doen:

- Melden van problemen
- Buurtpreventie en buurtactiviteiten
- Omgeving schoonhouden
- Verantwoordelijkheid nemen voor de eigen woonomgeving
- Jongeren aanspreken en signaleren van problemen

Opbrengsten gesprek met de commissie- en raadsleden op 17 september 2025

In het Ceciliënhof bespraken we de tussenresultaten van de Toekomstvisie én Schaalsprong met commissie- en raadsleden. Belangrijkste opbrengsten:

Onderwerp 1: schaalsprong

Breed ondersteund:

- Een meerderheid ondersteunt het verhaal van de schaalsprong. De schaalsprong geeft een positieve impuls aan de toekomst van Tiel, met kansen voor een aantrekkelijkere stad en doorstroming op de woningmarkt.
- Schaalsprong als middel om leefbaarheid, voorzieningen en werkgelegenheid te versterken.
- Combinatie van uitbreiding in Passewaaij én transformatie/inbreiding in bestaande stad wordt als kans gezien.
- Kansen om met de schaalsprong ook aandacht te geven aan meer groen, klimaatadaptatie, veilige wijken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme.
- Waalzone wordt gezien als 'Triple A'-locatie met potentie voor wonen, economie en recreatie.
- Steun voor sociaal evenwicht door spreiding van sociale huurwoningen.

Aandachtspunt of verdeeldheid:

- Minderheid ziet geen noodzaak tot groei; enkele deelnemers neutraal of onbekend.
- Urgentie en noodzaak van schaalsprong moeten beter gecommuniceerd en onderbouwd worden.
- Schaalsprong moet duidelijk gekoppeld worden aan de Toekomstvisie en nieuwe voorzieningen.

Onderwerp 2: openbare ruimte & binnenstad

Breed ondersteund:

- Grote meerderheid ondersteunt de omschreven ontwikkelrichting.
- Blijf werken aan een aantrekkelijke en levendige binnenstad: aanpak leegstand, versterken kernwinkelgebied, horecaplein verbeteren, aantrekkelijk groen toevoegen.
- Waalzone benoemd als 'Triple A'-locatie.
- Draagvlak voor gezonde leefomgeving met meer ruimte voor groen, spelen, ontmoeten, lopen en fietsen.

Aandachtspunt of verdeeldheid:

- Verschillende meningen over invulling van de Waalzone, behoefte aan één integrale visie
- Behoefte aan meer concretisering: waar en wat precies doen?

Onderwerp 3: leefbaarheid & veiligheid

Breed ondersteund:

- Grote meerderheid ondersteunt de omschreven ontwikkelrichting.
- Steun voor aanpak van overlast met meer politie, handhaving en toezicht.
- Draagvlak voor wijkgerichte aanpak, met prioriteit voor wijken waar leefbaarheid en veiligheid onder druk staan.
- Boa's zouden wijkgericht moeten werken, afgestemd op lokale behoeften.
- Aandacht voor samenwerking met partners zoals onderwijs, politie en corporaties.

Aandachtspunt of verdeeldheid:

- Behoefte aan concrete uitwerking van effecten van de schaa sprong op leefbaarheid per wijk.
- Wens om ook waarde toe te kennen aan wijken zonder nieuwbouw.
- Aandacht voor diverser woningaanbod, verplaatsing arbeidsmigranten, gemeenschapsvorming en maatwerk aanpak vanuit de gemeente.

Onderwerp 4: economie

Breed ondersteund:

- Grote meerderheid ondersteunt de omschreven ontwikkelrichting.
- Steun voor voortzetten koers sinds 2019: investeren in logistiek en toerisme.
- Kansen voor Tiel als toeristische verblijfsstad: aantrekkelijk centrum, kwalitatief winkelgebied, recreatie, cultuurhistorie, horecaplein.
- De Waalzone als kans voor versterken toeristisch profiel van Tiel.

Aandachtspunt of verdeeldheid:

- Huisvesting van arbeidsmigranten blijft aandachtspunt bij focus op logistiek.
- Suggesties voor accentverschuiving richting maakindustrie.
- Wens om hoogopgeleiden aan te trekken en samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven te versterken.

Onderwerp 5: sociaal domein

Breed ondersteund:

- Grote meerderheid ondersteunt de omschreven ontwikkelrichting.
- Steun voor gerichte investeringen in kwetsbare doelgroepen en wijken.

Aandachtspunt of verdeeldheid:

- Behoefte aan concretere uitwerking wat ambities betekenen voor inwoner van Tiel.
- Aandacht gevraagd voor koppeling met werkgelegenheid, arbeidsmigranten, veiligheid en handhaving.
- Suggesties voor meer aandacht voor jongeren, praktijkonderwijs en sturing op woonverdeling via corporaties.

Opbrengsten interviews jongeren Lingecollege

Op het Lingecollege interviewden we 55 jongeren tussen de 13 – 18 jaar. Belangrijkste opbrengsten:

- 96% voelt zich veilig in eigen buurt, 4% onveilig.
- 89% vindt hun buurt schoon en netjes, 11% ervaart hun buurt als niet schoon.
- 47% vindt hun buurt leuk of uitdagend genoeg, 53% vindt dat niet.
- Jongeren missen vooral voorzieningen: winkels, horeca, een bioscoop, uitgaansplekken en chillplekken.

Opbrengsten gesprek met inwoners en professionals op 25 september 2025

In Moeke bespraken we met meer dan 80 inwoners en professionals de tussenresultaten van de Toekomstvisie én Schaalsprong. Belangrijkste opbrengsten:

Onderwerp 1: Schaalsprong

Breed ondersteund:

- Woningbouw nodig voor starters, senioren en doorstroom.
- Gemengde wijken met verschillende woningtypen en doelgroepen.
- Woningbouw gebruiken als kwaliteitsimpuls voor bestaande wijken.
- Duurzame oplossingen: transformatie bestaande gebouwen en meer groen.
- Eerst infrastructuur realiseren, daarna nieuwe woonwijken bouwen.
- Nieuwe woningen vragen extra dagelijkse voorzieningen dichtbij.

Aandacht of verdeeldheid:

- Meer uitleg en onderbouwing over waarom de schaalsprong nodig is.
- Verdeeldheid over hoogbouw en de uitbreidingslocaties o.a. Zennewijnen.
- Onzekerheid over haalbaarheid, kosten en doorlooptijden van plannen.
- Noodzaak van zorgvuldige en transparante communicatie richting inwoners.

Onderwerp 2: Openbare ruimte en aantrekkelijk centrum

Breed ondersteund:

- Blijf investeren in de openbare ruimte en een levendige binnenstad.
- Maak meer ruimte voor groen, ontmoeting en klimaatadaptatie in de openbare ruimte.
- Aanpak leegstand en verbeteren winkelaanbod in het centrum.
- Meer ruimte voor evenementen, horeca en culturele activiteiten in het centrum.

Aandacht of verdeeldheid:

- Parkeren: investeer in voldoende parkeerplekken, betere informatievoorziening en onderscheid tussen doelgroepen (bewoners vs bezoekers, kort vs lang parkeren).
- Toekomstige invulling van de Waalkade: parkeren, recreatie en/of evenementen?
- Bescherming van natuur en buitengebieden: bouw niet alles vol.

Onderwerp 3: Economische speerpunten

Breed ondersteund:

- Blijf investeren in 'logistiek' en 'toerisme & recreatie'.
- Positioneer Tiel als stad met bijzondere geschiedenis en unieke kwaliteiten (citymarketing).
- Meer levendigheid in binnenstad en langs de Waal stimuleren.
- Versterk de samenwerking met onderwijs o.a. HBO-opleidingen ICT en zorg.
- Mix van wonen, werken en voorzieningen behouden en versterken.

Aandacht of verdeeldheid:

- Voldoende aandacht voor dorpen en buitengebieden naast binnenstad.
- Investeer in meer divers economisch profiel: niet alleen focus op logistiek en toerisme.

Onderwerp 4: Aanpak sociaal domein

Breed ondersteund

- Noodzakelijk om te werken aan woningnood, kwetsbare groepen en voorzieningen.
- Laagdrempelige, wijkgerichte ondersteuning en liefst één casemanager per gezin.
- Sport, vrijwilligerswerk en buurthuizen versterken sociale cohesie.

Aandacht of verdeeldheid:

- Abstracte ontwikkelrichtingen; inwoners vragen concrete resultaten voor 2040.
- Focus niet alleen op (middel)dure woningen maar zorg ook voor betaalbare woningen.
- Meer inzet op preventie, jeugd en betaalbare plekken voor sociale activiteiten.

Onderwerp 5: Leefbare en veilige wijken

Breed ondersteund:

- Meer handhaving zichtbaar op straat en toegankelijk contact met politie en boa's.
- Aanpak van overlast op straat, (drugs)criminaliteit, ondermijning.
- Schone en veilige openbare ruimte: zwerfafval, vervuiling en achterstallig onderhoud.
- Structurele aandacht en voldoende voorzieningen voor jongeren in de wijken.
- Verkeersveiligheid verbeteren en handhaving tegen asociaal rijgedrag.
- Meer plekken en activiteiten voor ontmoeting en gemeenschapszin.
- Wijkaanpak: maatwerk bieden, inwoners en partnerorganisaties actief betrekken.

Aandacht of verdeeldheid:

- Veel en grote opgaven: waar gaan we aandacht, tijd en middelen op inzetten?
- Vraag naar structurele financiering en monitoring van bewonersinitiatieven en maatregelen.

Gemeente Tiel
Achterweg 2
4001 MV Tiel

Postbus 6325
4000 HH Tiel

(0344) 637 111
gemeente@tiel.nl

www.tiel.nl

Vormgeving:
Gaertner grafisch werk | Tiel

© Copyright 2025, Gemeente Tiel.
Alle rechten voorbehouden.

December 2025